

Rekabet Kurumu Başkanlığından,
REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2011-4-350 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 11-62/1637-574
Karar Tarihi : 21.12.2011

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE,
Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Dr. Murat ÇETİNKAYA,
Reşit GÜRPINAR, Prof. Dr. Metin TOPRAK

B. RAPORTÖRLER: Sinan BOZKUŞ, Selvi KOCABAY, Bahar ERSOY

C. BAŞVURUDA

BULUNAN :- Resen

20 **D. HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA YAPILANLAR:**

- Akdemir Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş.
1561 Sk. No:3/2 35110 Çınarlı/İzmir

- Bakırcılar Otomotiv Petrol Ürünleri Servis Hizmetleri ve Turizm
Ticaret Ltd. Şti.
Yeniçöl Mah. Havaalanı Yolu Serik Cad. No:255 Antalya

- Bakırcılar Petrol Ürünleri Ticaret ve Sanayi Kollektif Şirketi Esat
Bakırcı ve Ortakları
Karagedik Mah. Sarıkız Mevkii Muğla Yolu Üzeri Fethiye/Muğla

- Borovalı Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Çanakkale Cad. No:92 35060 Pınarbaşı/İzmir

- Parmaksızlar Otomotiv Sanayi İç ve Dış Ticaret Ltd. Şti.
Efeler Mah. İzmir Cad. No.95 Aydın

- Tokullar Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Akçay Cad. No:267 Gaziemir/İzmir

- Yarımca Otomotiv Pazarlama Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Akçeşme Mah. Menderes Bulvarı No:195 Gümüşler/Denizli

- Yatu Otomotiv Ticaret Sanayi ve İnşaat A.Ş.
Marmaris Yolu Kötekli Mevkii Üniversite Karşısı Muğla

E. DOSYA KONUSU: Ege Bölgesinde faaliyet gösteren ve Toyota markalı araçların satışı ve satış sonrası hizmetlerini gerçekleştiren bayilerin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u ihlal ettiği iddiası.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Rekabet Kurulu'nun 03.08.2011 tarih ve 11-44 sayılı toplantısında, Ege Bölgesinde faaliyet gösteren ve Toyota markalı araçların satışını gerçekleştiren

11-62/1637-574

Parmaksızlar (Aydın), Yarımca (Denizli), Borovalı (İzmir), Akdemir (İzmir), Tokular (izmir), Yatu (Bodrum), Bakırcılar (Antalya ve Fethiye) bayileri tarafından 4054 sayılı Kanun'un ihlal edilip edilmediğinin tespiti amacıyla re'sen önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

G. DOSYA EVRELERİ: Rekabet Kurumu (Kurul) kayıtlarına 14.04.2011 tarih ve 2833 sayı ile giren başvuru üzerine yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 26.05.2011 tarih ve 2011-4-116/İİ-11-371.MG sayılı İlk İnceleme Raporu, Rekabet Kurulu(Kurul)'nun 02.06.2011 tarih ve 11-33 sayılı toplantısında görüşülerek önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. Söz konusu Kurul Kararı uyarınca, başlatılan önaraştırma sürecinde, Toyota Pazarlama ve Satış A.Ş. (Toyota) ve İstanbul ilinde faaliyet gösteren Toyota bayilerinin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun(4054 sayılı Kanun)'u ihlal edip etmediğinin tespiti amacıyla Toyota'da yapılan yerinde incelemede Ege Bölgesinde faaliyet gösteren Toyota bayilerinin rekabete aykırı davrandıklarına ilişkin bazı belgeler elde edilmiştir. Bu çerçevede, Kurul'un 03.08.2011 tarih ve 11-44/994-M(2) sayılı toplantısında, Ege Bölgesinde faaliyet gösteren ve Toyota markalı araçların satışını gerçekleştiren Parmaksızlar (Aydın), Yarımca (Denizli), Borovalı (İzmir), Akdemir (İzmir), Tokular (izmir), Yatu (Bodrum), Bakırcılar (Antalya ve Fethiye) bayileri tarafından 4054 sayılı Kanun'un ihlal edilip edilmediğinin tespiti amacıyla re'sen önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca yapılan inceleme sonucunda hazırlanan 09.12.2011 tarih ve 2011-4-350/ÖA-11-377.SB sayılı Önaraştırma Raporu 12.12.2011 tarih ve REK.0.18.00.00-110.02.02/612 sayılı Başkanlık Önergesi ile görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda özetle; Akdemir Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş., Bakırcılar Otomotiv Petrol Ürünleri Servis Hizmetleri ve Turizm Ticaret Ltd. Şti., Bakırcılar Petrol Ürünleri Ticaret ve Sanayi Kollektif Şirketi Esat Bakırcı ve Ortakları, Borovalı Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş., Parmaksızlar Otomotiv Sanayi İç ve Dış Ticaret Ltd. Şti., Tokullar Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş., Yarımca Otomotiv Pazarlama Ticaret ve Sanayi A.Ş., Yatu Otomotiv Ticaret Sanayi ve İnşaat A.Ş. hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı kanaat ve sonucuna ulaşıldığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Hakkında Önaraştırma Yapılan Taraflar

I.1.1. Akdemir Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Akdemir)

I.1.2. Bakırcılar Otomotiv Petrol Ürünleri Servis Hizmetleri ve Turizm Ticaret Ltd. Şti. (Bakırcılar-Antalya)

I.1.3. Bakırcılar Petrol Ürünleri Ticaret ve Sanayi Kollektif Şirketi Esat Bakırcı ve Ortakları (Bakırcılar-Fethiye)

I.1.4. Borovalı Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Borovalı)

I.1.5. Parmaksızlar Otomotiv Sanayi İç ve Dış Ticaret Ltd. Şti. (Parmaksızlar)

I.1.6. Tokullar Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Tokullar)

I.1.7. Yarımca Otomotiv Pazarlama Ticaret ve Sanayi A.Ş. (Yarımca)

I.1.8. Yatu Otomotiv Ticaret Sanayi ve İnşaat A.Ş. (Yatu)

I.2. Toyota Bayi Danışma Kurulu (Danışma Kurulu)

110 Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden, Danışma Kurulu'nun 2006 yılında Toyotasa döneminde, Toyota markasının pazar payının ve müşteri memnuniyetinin artırılması, Toyota'nın pazardaki konumunun güçlendirilmesi amacıyla kurulduğu anlaşılmıştır. İlk dönemlerde Danışma Kurulu'nda; Toyotasa'nın belirlemiş olduğu coğrafi bölgeleri temsil eden ve ilgili bölgedeki bayiler tarafından seçilen 7 üye ve müşteri memnuniyeti puan ortalaması bakımından ilk üçe giren 3 bayiyi temsil eden 3 üyenin bulunması öngörülmüştür. Bununla birlikte daha sonraki dönemde müşteri memnuniyeti puan ortalamasında ilk üçe giren bayilerin Danışma Kurulu'na üye olmasından vazgeçilmiş ve sadece bölgeleri temsil eden üyelere yer verilmiştir. Danışma Kurulu'nda Toyota'yi temsilen ise, satış, satış sonrası ve bayi geliştirme bölümlerinden yöneticiler yer almaktadır.

120 Danışma Kurulu'nun gündem maddeleri, Toyota ve bayiler tarafından birlikte belirlenmektedir. Söz konusu gündem maddeleri belirlenirken, Danışma Kurulu'na üye bölge temsilcileri, bölgelerinde yer alan bayilerin dilek ve temennilerini toplayarak Toyota'ya iletmektedir. Danışma Kurulu toplantılarının yılda 4 kez yapılması planlanmışsa da, uygulamada bu toplantılar yılda bir veya iki defa gerçekleştirilebilmiştir.

130 Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden, Danışma Kurulu'nun unvanının 2010 yılı itibarıyla "Bayi İletişim Komitesi" olarak değiştirildiği ve 29.04.2011 tarihinden sonra da, söz konusu oluşumun güncel unvanının "Toyota Proje Geliştirme ve İletişim Komitesi" olarak belirlendiği anlaşılmıştır. "Toyota Proje Geliştirme ve İletişim Komitesi" toplantılarının daha çok yeni projelerin ve fikirlerin üretilip tartışıldığı toplantılar haline getirilmesinin hedeflendiği belirtilmiştir.

I.3. İlgili Pazar

I.3.1. İlgili Ürün Pazarı

140 Hakkında önaraştırma yürütülen teşebbüsler Toyota marka otomobillerin satışı, satış sonrası yedek parça, bakım ve onarım hizmetlerini sunmaktadır. Bu çerçevede ilgili ürün/hizmet pazarları "*Toyota marka yeni otomobillerin dağıtımı, satışı ve pazarlaması ve Toyota marka otomobillerin satış sonrası yedek parça, bakım ve onarım hizmetleri pazarı*" olarak tespit edilmiştir.

I.3.2. İlgili Coğrafi Pazar

150 Önaraştırmaya konu teşebbüsler Antalya, Muğla, Aydın, Denizli ve İzmir illerinde faaliyet göstermekte olup, bu bölge Toyota Bayi Danışma Kurulu yapılanması çerçevesinde Ege Bölgesi olarak adlandırılmaktadır. Bu nedenle dosya kapsamında ilgili coğrafi pazar Toyota tarafından belirlenen coğrafi tanımlama paralelinde söz konusu illeri kapsayacak şekilde "*Ege Bölgesi*" olarak belirlenmiştir.

I.4. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

160 I.4.1. Yapılan Tespitler

Önaraştırma kapsamında yapılan yerinde incelemelerde Borovalı ve Yarımca bayilerinden elde edilen, buna ek olarak Toyota ve Toyota İstanbul bayileri hakkında yürütülen önaraştırma kapsamında Toyota'da bulunan ve mevcut önaraştırmanın başlatılmasına dayanak oluşturan Ege bölgesi Toyota bayilerine ilişkin 27.03.2006 tarihli belgede yer alan rekabet ihlali teşkil edebilecek ifadelerde; fiyat birlikteliği sağlansa dahi ikinci el, hediye, kasko gibi uygulamalar sebebiyle gerçekte bunun sağlanamadığı, müşteriler tarafından yapılan aramalarda liste fiyatı verme, yani liste fiyatından indirimli fiyat teklif etmeme şeklinde bir uygulama başlatılmasının dahi büyük bir gelişme olacağı belirtilerek, rekabeti bayiler olarak kendi aralarında değil diğer markalarla yaşamaları gerektiği ve bu konuda en önemli faktörün de yetkili servislerin ortak hareket etmeleri olduğu yer almaktadır.

Bahse konu ifadeler, Ege bölgesi Toyota yetkili satıcılarının kendi aralarında rekabet etmeme yönünde bir iradelerinin olduğunu göstermektedir. Ancak, fiyat dışında müşterilere sunulan ek faydaların bu birlikteliğin önündeki en önemli engel olduğu vurgulanmakla birlikte, bu faydaların sunulmaması şeklinde bir görüş ortaya çıkmamış, telefonda liste fiyatının altına inmemeye şeklinde bir uygulamanın bile büyük bir gelişme olacağı belirtilmiştir. Bununla birlikte, bu ifadelerden, söz konusu uygulamanın hayata geçirildiğine dair bir sonuca ulaşılmamıştır.

180 Mevcut önaraştırma kapsamında Yarımca bayisinde yapılan incelemede elde edilen 15.08.2007 tarihli "Ege Bölgesi Konsey Toplantısı" başlıklı belgede "*Fiyat Birliği*" şeklinde bir el yazısı not ve sayfanın alt kısmında da "*Pazartesiden itibaren telefonda liste fiyatı verilecek*" şeklinde bir ifade bulunmaktadır. Bu ifadelerden telefonda liste fiyatı verme şeklinde bir uygulamanın hayata geçirilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra, Borovalı'dan elde edilen 19.09.2011 tarihli e-postada yer alan ifadelerde ise bir Akdemir çalışanının Borovalı müşterisini arayarak serviste indirim yapılacağını söylediği belirtilmekte ve bu konunun doğru olup olmadığı araştırılmaktadır. Aynı tarihli ve "Servis indirim" konulu başka bir e-postada yer alan "... Akdemir yeni araç satışında yarattığı garip teklifleri, satış sonrasına yansıtarak, Mekanik işçiliğinde iskontoya başlamış ve tüm müşterilere telefon ile bilgi vermeye devam etmektedir. Konua aktarılmıştır." ifadelerinden ise, Akdemir'in hem araç satışında hem de satış sonrası hizmetler kapsamında mekanik işçilikte indirim yaptığının tespit edildiği ve Borovalı tarafından bu durumun'a aktarıldığı anlaşılmaktadır. Borovalı ile yapılan görüşmeden ise,'ın söz konusu dönemde Toyota'da Ege Bölgesi Satış Sonrası Koordinatörü olarak görev yaptığı anlaşılmıştır.

200 Yukarıda yer verilen ifadelerden, bayiler arasında bir anlaşma olduğunu söylemek mümkün değildir. Her ne kadar tarafından 19.09.2011 tarihindea gönderilen e-postada Akdemir genel müdürü ile bir görüşme yapmasının vakti geldiğine yönelik olarak, rekabeti kısıtlayıcı bir anlaşma içerisinde olabilecekleri şeklinde yorumlanabilecek ifadeler bulunsa da, bu görüşmenin yapıp yapılmadığına dair herhangi bir bulguya ulaşılamamıştır. Teşebbüsler esas olarak distribütör firma olan Toyota'yı devreye sokarak bu durumun önüne geçmeye çalışmaktadırlar. Bu durumda ihlale konu olabilecek uygulama Toyota tarafından bayilerin indirim yapmasının önüne geçilmesidir. Öte yandan her ne kadar bahsi geçen belgede yer alan yazışmalar Toyota ve İstanbul bayileri hakkında 03.08.2011 tarihinde yapılan önaraştırmanın sonuçlanmasından sonra gerçekleşmiş olsa da, bu önaraştırma sürecinde Toyota'nın bayiler tarafından fiyat birlikteliği yapılması ve indirim yapılmasının yasaklanmasına ilişkin uygulamalara dahil

210 olduğunu gösteren bir bulguya rastlanmamış ve teşebbüs hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığına karar verilmiştir¹. Bu durum Toyota'nın bayilerin araç satış fiyatlarına ve yaptıkları indirimlere müdahalesinin olmadığını göstermektedir. Bunun yanı sıra, raportörlerce Borovalı ile yapılan görüşmede; Akdemir'in uygulamakta olduğu anlaşılın mekanik işçilik ücretlerinde oranındaki indirimlere ilişkin hususun Toyota'ya iletilip iletilmediği ve iletildi ise ne şekilde cevap verildiğine dair bilgi istenmiş ve şirket genel müdürü tarafından, Toyota yetkilisinin bayilerin mekanik işçilik ücretlerinde yaptıkları indirimlere hiçbir şekilde karışamayacağını, bu durumun rekabetin gereği olduğunu ifade ettiği belirtilmiştir. Bunun sonucu olarak, diğer bayilerin uyguladığı mekanik işçilik ücretlerinde herhangi bir değişiklik olmadığı, Borovalı'nın da mekanik işçilik ücretlerinde yüksek oranlarda indirim yaparak diğer bayiler ile yoğun bir rekabete girdiği belirtilmiştir. Bu çerçevede, Toyota'nın servis işçilik ücretleri ile ilgili bayilere herhangi bir müdahalede bulunmadığı kanaatine ulaşılmış olup, bayiler arasında da bahse konu husus üzerinde bir anlaşma olduğuna ilişkin yeterli bir bulgu elde edilememiştir.

Borovalı'dan elde edilen ve Duyar Danışmanlık Ltd. Şti. (Duyar) yetkilisi tarafından 22.10.2007 tarihinde Yatu Bayisi hissedarı'ya gönderilen başka bir e-postada ise, İzmir, Antalya, Manisa, Muğla, Fethiye, Bodrum, Aydın ve Denizli'de bulunan toplam 10 Toyota bayisinin gizli müşteri denetimlerinin telefon görüşmesi ve/veya bayi ziyareti şeklinde gerçekleştirilmesine ilişkin fiyat teklifi verildiği anlaşılmaktadır. Toyota İstanbul bayileri hakkında yürütülen önaraştırmada elde edilen belgelerden, İstanbul bayilerinin birlikte belirledikleri araç fiyatlarına ve indirim oranlarına bayi satış danışmanları tarafından uyulup uyulmadığının denetlendiği ve bu amaçla 2007 yılında Duyar ile çalışıldığı, bu firmanın bayilerde yaptıkları denetimlerde ses kayıtları aldığı tespit edilmiştir. Söz konusu ses kayıtları ise sonrasında dinlenerek ve görüşmeye konu araç için verilen son fiyat tespit edilerek, bayiler tarafından belirlenen sabit fiyatın uygulanıp uygulanmadığı ortaya çıkarılmaya çalışıldığı anlaşılmıştır. 2007 yılında Ege Bölgesi bayilerinin de bahse konu firmadan gizli müşteri denetimleri amacıyla fiyat teklifi almasından, bu bölge bayilerinin de fiyat birlikteliğine ve bu kapsamda yeni araç satışları için bayiler tarafından belirlenen fiyatlara uyulup uyulmadığının tespiti amacını taşıdıkları hususunu gündeme getirmektedir. Diğer taraftan Borovalı ile yapılan görüşmede, 2007 yılında Ege Bölgesi yetkili satıcılarının müşteri memnuniyetinin azalması sebebiyle tüm Ege Bölgesi bayileri olarak bayii çalışanları ve bayilerin denetlenmesi adına Duyar'dan fiyat teklifi aldıkları ancak bayiler ile Duyar arasında herhangi bir sözleşmenin imzalanmadığı, hâlihazırda bu denetimin Toyota tarafından yapıldığı ifade edilmiştir. İncelemelerde ayrıca Duyar ile yapılmış herhangi bir sözleşme, çalışma veya rapora da rastlanmamıştır.

Son olarak, Yarımca unvanlı bayiden elde edilen, Ege Bölgesi dışındaki diğer bölgelerden bayilerin katıldığı toplantıya ilişkin "satış sonrası" başlıklı belgede ise "*Yedek parça tedarikinin acilen önüne geçilmelidir ve bunu yapmak isteyen bayilere taviz verilmemelidir.*" ifadesi yer almaktadır. Söz konusu ifadelerden bayilerin sigorta şirketlerine yedek parça tedarikinin önüne geçmek istedikleri ve sigorta şirketlerine yedek parça satan bayilere taviz verilmemesi gerektiğini belirttikleri anlaşılrsa da, ifadelerin yeterince açık olmaması nedeniyle böyle bir yargıya varmak güçtür. Diğer taraftan bahse konu ifadenin, bayiler arasında mevcut bir anlaşma dâhilinde uygulanmasına karar verilen veya tartışılan bir husus değil, Toyota tarafından yerine getirilmesi istenen bir talep şeklinde kaleme alındığı anlaşılmaktadır. Bu durumda rekabet ihlali değerlendirmesine konu olabilecek uygulama bayilerin distribütör firmaya bu yönde bir talep iletmelerinden ziyade, Toyota'nın bu talep doğrultusunda veya kendi inisiyatifi ile sigorta şirketlerine yedek parça satışını

¹ 03.08.2011 tarih ve 11-44/994-340 sayılı Kurul Kararı.

11-62/1637-574

260 durdurmasıdır. Ancak Toyota'da yapılan yerinde incelemelerde bu yönde bir bulguya ulaşılamamıştır.

I.4.2. Hukuki Değerlendirme

270 Teşebbüsler arasında gerçekleşen rekabeti kısıtlayıcı mahiyetteki anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliği kararları 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi çerçevesinde değerlendirilebilecek uygulamalardır. 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinde, amacı veya etkisi rekabeti engelleme, sınırlama veya bozma olan teşebbüsler arası anlaşmalara, uyumlu eylemlere ve teşebbüs birliklerinin kararlarına karşı genel bir yasaklama getirilmiştir. Bu hüküm, bütün teşebbüsler arası anlaşma, karar ve uyumlu eylemlere geniş bir şekilde uygulanmakta olup temel amacı, her bir teşebbüsün kendi ticari politikalarını ve piyasadaki faaliyetlerini tek başına, bağımsız olarak belirlemesidir.

280 Raportörlerce yapılan yerinde incelemelerde elde edilen belgelerde, Ege Bölgesi Toyota bayileri tarafından araç satışı ve bakım-onarım kapsamında işçilik ücretlerinde fiyat birlikteliği yapılmaya ve sigorta şirketlerine yedek parça tedarikinin önlenmeye çalışıldığına ilişkin emarelere rastlanmış olsa da, söz konusu belgelerde yer alan ifadeler temel alınarak, bahse konu belgeleri destekleyen ve Kanun'un 4. maddesini ihlal edecek şekilde bir yapının var olduğunu gösteren ve olası bir ihlalin taraflarını ortaya koyan bir bulguya ulaşılamamıştır.

J. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

Dosya konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.